

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง บทบาทของครูในการป้องกันการใช้อาวุธปืนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
2. ทฤษฎีการป้องกันและควบคุมการใช้อาวุธปืน
3. นโยบายการป้องกันและแก้ไขอาวุธปืนในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 - 2544
4. แผนป้องกันอาวุธปืนของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 - 2544)
5. แนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
6. การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันอาวุธปืนในสถานศึกษา
7. โครงการโรงเรียนสีขาว
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

คำว่า "บทบาท" (role) เป็นคำที่มีความสำคัญมากทั้งทางจิตวิทยา พฤติกรรม และสังคม โดยมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2514, หน้า 46) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ บทบาทและสถานภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอ และการแสดงบทบาทแตกต่างกัน เพราะแต่ละคนมีนิสัย ความคิด ความสามารถ การอบรม กำลังใจ มุมเหตุจิตใจ ความพอใจในสิทธิหน้าที่ สภาพของจิตใจและร่างกายไม่เหมือนกัน

อัลพอร์ท (Allport, 1964, p.181) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 อย่าง ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความคาดหวังในบทบาท (role expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของผู้อื่นหรือเป็นบทบาทที่สถาบัน องค์กร หรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

2. การรับรู้บทบาท (role perception) เป็นการรับรู้บทบาทของตนว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรและสามารถมองเห็นบทบาทของตนได้ตามการรับรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง ทั้งนี้ การรับรู้บทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (role acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับรู้อยู่ การยอมรับบทบาทนี้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้นทั้งนี้เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินดียอมรับบทบาททุกบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกหรือถูกแรงผลักดันจากสังคม ให้รับตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติก็ตาม เพราะถ้าหากว่าบทบาทที่ได้รับนั้น ทำให้ได้รับผลเสียหรือเสียผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการหรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาท นั้น ๆ

4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (role performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับบทบาทนั้นของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่ซึ่งเนื่องมาจากความสอดคล้องกันของ บทบาทตามความคาดหวังของสังคม และการรับรู้บทบาทของตนเอง

บรูม และเซลซนิก (Broom & Selznick, 1973 ,p.36) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในอุดมคติ หรือสิ่งที่สังคมกำหนดไว้ (social perscribed or ideal role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งในสังคม

2. บทบาทที่ควรกระทำ (perceived role) แต่บุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่รับ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนบทบาทในอุดมคติ หรืออาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่กระทำจริง (performed role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความคาดหวัง และการรับรู้ของแต่ละบุคคล ตลอดจนความกดดันและโอกาสในแต่ละสังคมในระยะเวลาหนึ่ง ๆ รวมถึงบุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

ดังนั้น บทบาท หมายถึง การแสดงเชิงพฤติกรรมตามตำแหน่งและสถานภาพ ตามที่องค์การเป็นผู้กำหนด หากบทบาทนั้นสอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ จะเกิดการยอมรับบทบาท และปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือปฏิบัติตามการ รับรู้และความคาดหวังของตนเอง

2. ทฤษฎีการป้องกันและควบคุมการใช้สารเสพติด

การป้องกันยาเสพติด หมายถึง "การดำเนินการใดใดก็ตาม เพื่อลดความต้องการในการใช้ยาเสพติด ในหมู่ประชาชน" เป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้ลดความต้องการยาเสพติด (Demand Reduction) กิจกรรมหรือการดำเนินการใดใดนั้น ครอบคลุมถึงกิจกรรมที่มีผลโดยตรงหรือทางอ้อม แก่การขจัดปัญหา เช่น การจัดกิจกรรมทางเลือก การให้ข้อมูลข่าวสารการบำบัดรักษาและอื่น ๆ

โดยหลักการแล้วการป้องกันแบ่งได้ 3 ระดับคือ

1. การป้องกันระดับที่ 1 (Primary prevention) หมายถึง การจัดการใดใดล่วงหน้า ก่อนที่จะเกิดปัญหาการเสพติด โดยการจัดสภาพของสังคมให้เหมาะสม จนกระทั่งคนไม่มีความ จำเป็นต้องพึ่งยาหรือใช้ยาในทางที่ผิด เป้าหมายของการป้องกันระดับนี้อยู่ที่ประชาชนทั่วไป และกลุ่มประชาชนที่มีความเสี่ยงต่อการเสพติดสูง เป็นการป้องกันมิให้คนทดลองใช้ยา หรือใช้ยาในทางที่ผิด ป้องกันมิให้มีผู้เสพติดรายใหม่เกิดขึ้น และค้นหาผู้ติดสารเสพติดให้พบโดยเร็ว เพื่อจะได้ส่งไปรับการบำบัดรักษา

ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 เรื่อง นโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป้าหมายหลักคือ "ไม่ให้ผู้ที่ไม่เคยติดยาเสพติด เสพยาเสพติด" โดยให้ดำเนินการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว สถานศึกษาและชุมชน

กลวิธีที่ใช้ได้แก่

การให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของปัญหายาเสพติด ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ

การให้การศึกษา เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการไม่พึ่งพายาเสพติด เช่น การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้คุณค่าของตนเอง การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล ทักษะในการตัดสินใจและ แก้ไขปัญหา ทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมทางเลือก เช่น การนันทนาการ ชมรมดนตรี จัดให้มีลานกีฬาและแข่งขันกีฬาเป็นประจำ จัดตั้งอาสาสมัครป้องกันยาเสพติด การเข้าค่าย เป็นต้น

การเสริมสร้างศีลธรรม โดยศีลธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเมื่อเกิดปัญหา โดยไม่ต้องพึ่งพายาเสพติด เช่นการฝึกสมาธิ การเข้าค่ายจริยธรรม

โดยกลวิธีที่ใช้ทั้งหมดนี้ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เพราะครูจะเป็นผู้รับนโยบายลงมาปฏิบัติโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา โดยการให้ข่าวสารและความรู้ในเรื่องยาเสพติดที่ถูกต้อง รวมทั้งครูจะมีบทบาทในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้นักเรียนโดยการจัดกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมและการเสริมสร้างคุณธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยไม่ต้องใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

2. การป้องกันระยะที่ 2 (Secondary prevention) หมายถึง การกระทำการที่มีให้การเสพติดที่มีอยู่แล้วรุนแรงไปกว่าเดิมหรือแก้ไขให้การเสพติดนั้นคลี่คลายลงสู่ภาวะปกติโดยเร็ว เป้าหมายของการป้องกันอยู่ที่กลุ่มประชากรติดยาเสพติดแล้วซึ่งจะต้องเร่งรีบ ค้นหาสาเหตุวินิจฉัย และให้การรักษาโดยเร็ว

ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 นั่นคือ ให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยคนหนึ่งซึ่งจะต้องได้รับโอกาสในการเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ จากสถานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตามความเหมาะสมของผู้ติดยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่จะให้โรงพยาบาลชุมชน สามารถรักษาผู้ติดยาบ้าได้ (ในปี 2542 กำลังดำเนินการอบรมเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลให้มีขีดความสามารถรักษายาบ้า)

3. การป้องกันระดับที่ 3 (Tertiary prevention) หมายถึง การกระทำการต่อเนื่องจากการบำบัดรักษาเพื่อปรับปรุงและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติดภายหลังการบำบัดให้อยู่ในสังคมโดยไม่ต้องพึ่งพาหรือใช้ยาในทางที่ผิด หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการป้องกันการติดยาซ้ำนั่นเอง

ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2541 คือ "ให้ผู้ติดยาเสพติดเลิกยาเสพติด" แต่ที่ผ่านมาพบว่า การที่จะให้ผู้ติดยาเสพติดเลิกใช้ยาเสพติดนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก การป้องกันในระยะที่ 3 นี้

ในทางปฏิบัติได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า ถ้าผู้ติดยาหยุดใช้ยาชั่วคราว ก็ถือว่าบรรลุเป้าหมายได้ระดับหนึ่ง แต่ถ้าผู้ติดยาเลิกใช้ยาได้จริง ๆ ถือว่าบรรลุเป้าหมายที่แท้จริง

กลวิธีที่ใช้ได้แก่

1. การให้คำปรึกษาแก่ผู้ติดยาเสพติดเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล
2. การให้คำปรึกษาแก่ครอบครัว
3. การให้บริการครอบครัวบำบัด
4. การฝึกอาชีพ
5. การตั้งกลุ่มนิรนาม (Narcotics Anonymous)
6. ชุมชนบำบัด (Therapeutic Community)
7. การเยี่ยมบ้าน เยี่ยมครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด

กลวิธีต่าง ๆ ที่กล่าวมาสามารถนำไปปฏิบัติพร้อม ๆ กันได้หลายกลวิธีไม่ว่าจะเป็น การป้องกันในระดับใดหรือมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดการใช้ยาในทางที่ผิด หรือป้องกัน การติดซ้ำ ข้อสำคัญที่ควรพิจารณาคือ จะนำกลวิธีนั้นไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สภาพของสังคม วัฒนธรรม และชุมชนได้อย่างไร เพราะถ้าหากนำไปใช้โดยมิได้ปรับปรุงให้เหมาะสมแล้วในบางกรณี อาจเกิดผลกระทบอันมิพึงปรารถนาได้

จากคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 สรุปได้ว่าการป้องกันยาเสพติดเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทยทุกคน นั่นคือ การป้องกันมิให้มีคนในครอบครัวไปใช้ยาเสพติด เมื่อพบผู้ที่กำลังเสพยาเสพติด ควรให้คำแนะนำชักจูงให้ไปรับการบำบัดรักษา การให้กำลังใจเขาสามารถหยุดใช้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ให้การสนับสนุนแก่ครอบครัวของเขา และร่วมมือกับคนอื่น ๆ ในชุมชน เสริมสร้างศีลธรรม พัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ มิให้เป็นสังคมที่เสื่อมโทรม มีความกดดัน มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เมื่อสภาพของสังคมมีความสงบสุข การพึ่งพาหรือการใช้ยาในทางที่ผิดลดลง ประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศชาติสืบไป

3.นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 – 2544

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ได้ให้นโยบายในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นกรอบในการปฏิบัติไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจัง โดยให้มีแนวร่วมในการปฏิบัติงานจากประชาชนด้วย

2. สื่อที่กระทรวงศึกษาธิการผลิตใช้ในการป้องกันสารเสพติด จะต้องมีความเหมาะสมกับเยาวชนโดยให้เน้นความน่าสนใจ น่าหยิบ น่าอ่านได้เนื้อหาสาระและไม่ยาวยืดเยื้อเกินไป

3. ทุกหน่วยงานจะต้องมีโครงการป้องกันสารเสพติดที่ชัดเจน เพื่อให้รัฐบาลสามารถ ยอมรับและสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็นของโครงการ

4. โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ให้ทุกหน่วยงานพิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและทำการทดลอง เพื่อศึกษาผลกระทบก่อนที่จะทำการขยายผล

นอกจากนั้นแล้วประธานคณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) มีความเห็นว่า

5. กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ช่วยกันป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาด้วยโดยเฉพาะสารแอมเฟตามีน และในทางปฏิบัติควรจะมีหมู่บ้านไป ที่ตัวเด็กเล็กมากกว่าเด็กโต

ส่วนกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ก็มีความเห็นว่า

6. สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบการดำเนินงานด้านการป้องกันสารเสพติดให้เข้มแข็ง พร้อมกับให้มีโครงการแนะแนวด้วย

7. งบประมาณสำหรับงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ควรให้ทุกกรมตั้งงบประมาณไว้ในแผนงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด โดยไม่ต้องแบ่งอยู่กับงบประมาณอื่น ซึ่งสำนักงบประมาณเห็นชอบด้วยแล้ว

ดังนั้นคณะกรรมการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539) ได้กำหนดกรอบนโยบายด้านการป้องกันสารเสพติด สำหรับ แผนพัฒนายาระยะที่ 8 ภายใต้เงื่อนไขของข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร ดังต่อไปนี้

1. ให้สถานศึกษาทุกแห่งถือว่าการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดให้สารเสพติดใน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา ทั้งนี้ให้รวมถึงภาระ หน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลนักเรียน นักศึกษาที่ติดสารเสพติดด้วย

2. ให้ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนครบวงจรนับตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร สื่อวิธีสอนและกิจกรรมของสถานศึกษา เน้นการฝึกทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับเยาวชนเพื่อผลทางการพัฒนาบุคลิกภาพและการตัดสินใจเลือกพฤติกรรม

3. สนับสนุนให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายและ เล่นกีฬาตลอดจนกิจกรรมทางเลือกอื่น ๆ เน้นการให้เด็ก เยาวชน รู้จักการใช้เวลาว่างไปในทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง ความมั่นคงทางอารมณ์ และความสามัคคีในหมู่คณะ

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษาให้ เยาวชนในสถานศึกษามีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่

5. ให้มีการพัฒนาระบบบริหารและจัดการ ตลอดจนการสนับสนุนทางวิชาการเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหารสชาติในสถานศึกษา เน้นการทำงานในระบบเครือข่าย

จากนโยบายข้างต้นสรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหารสชาติในกลุ่มเยาวชน ในสถานศึกษานั้น ทุกหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหารสชาติ จึงจะทำให้การป้องกันสารเสพติดเกิดประสิทธิภาพ

4. แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540 - 2544)

กระทรวงศึกษาธิการ(2539)ได้กำหนดแผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 - 2544 ดังนี้

1. แผนงานการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้
2. แผนงานพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก
3. แผนงานการบริหารและการจัดการ
4. แผนงานพัฒนาบุคลากร
5. แผนงานรณรงค์ป้องกันยาเสพติด

การให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้

สาระสำคัญของแผน

การดำเนินงานภายใต้แผนนี้มุ่งที่จะใช้กระบวนการทางการศึกษาและฝึกอบรมเป็น มาตรการหลักในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติด สร้างความตระหนักใน ปัญหาและภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมและเสริมสร้างทักษะในการเลือกทางดำรงชีวิต ที่ เหมาะสมและปลอดภัยจากการติดสารเสพติด

วัตถุประสงค์

1. ให้อาจารย์แนะแนว ครู/อาจารย์ประจำชั้น และครู/อาจารย์ประจำวิชาต่าง ๆ อย่างน้อย โรงเรียนละ 1 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดเป็นอย่างดี และมีความตระหนักใน ความจำเป็นที่จะต้องดำเนินมาตรการป้องกันเยาวชนในสถานศึกษา ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับ มาตรการป้องกัน
2. ให้นักเรียน นักศึกษามีโอกาสได้รับข่าวสาร ข้อมูล และได้รับการกระตุ้นเตือนบ่อย ๆ หรือ เป็นประจำจากกิจกรรมหลากหลายรูปแบบของสถานศึกษา
3. ให้นักเรียนนักศึกษาทุกคนมีโอกาสดำเนินการฝึกฝนทักษะชีวิตบางประการที่จะช่วยให้ สามารถดำรงชีวิตวัยรุ่นได้โดยไม่ติดสารเสพติด

มาตรการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาในทุกระดับ ดำเนินโครงการทั้งโดย ทางตรงและโดยทางอ้อมเพื่อสร้างความเข้าใจ ความรู้และตระหนักในปัญหาสารเสพติดแก่ครู/ อาจารย์แนะแนว ครู/ อาจารย์ประจำชั้น ครู/ อาจารย์ประจำวิชาในสถานศึกษาในสังกัด
2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาและองค์กรทางการศึกษาในท้องถิ่น จัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเตือน สร้างความสำนึกเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนโดยที่นักเรียน นักศึกษา ได้มีประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม
3. สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏ และสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่นจัดระบบป้องกัน สารเสพติดให้มีศักยภาพเพียงพอ เพื่อให้การสนับสนุนเชิงวิชาการแก่สถานศึกษาในท้องถิ่น
4. ดำเนินการพัฒนาระบบการและเครื่องมือ ในการฝึกอบรมทักษะชีวิตที่จำเป็นให้แก่ักเรียน นักศึกษา เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยา ติดยาเพื่อการทดลอง และเผยแพร่ ขยาย ผลต่อไป

5. ส่งเสริมการสนับสนุนการผลิตและพัฒนาสื่อการสอนแบบเรียนและเอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อการป้องกันปัญหาสารเสพติดให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการใช้และกลุ่มเป้าหมาย

6. ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาต่าง ๆ จัดบริการให้การแนะแนวเชิงรุก โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและฝึกอบรมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน นักศึกษา ให้มากขึ้น
การพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก

สาระสำคัญของแผน

มุ่งให้สถานศึกษาเป็นสถานที่เยาวชนสามารถเจริญเติบโตได้ตามธรรมชาติและสามารถ มีพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ จิตใจและร่างกายได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งต้องอาศัย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เช่น การมีสถานที่ร่มรื่น สวยงาม ปราศจากสิ่งรบกวนและปลอดภัยกับ สภาพสังคมที่มีทางเลือกที่สร้างสรรค์ไว้รอบตัว ความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างเพียงพอ

วัตถุประสงค์

1. ให้องค์กรงานทางการศึกษาทุกสังกัด จัดสถานศึกษาให้มีบรรยากาศธรรมชาติที่ร่มเย็น ปลอดภัย เหมาะแก่การเรียนรู้และพัฒนาการอย่างมีความสุข
2. ให้นักเรียน นักศึกษาทุกคนมีโอกาสเลือกเข้าร่วมกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วม ตลอดเวลาทั้งวันที่อยู่ในสถานศึกษาเพื่อลดเวลาว่างและบรรยากาศเฉื่อยชา
3. ช่วยให้นักเรียน นักศึกษา ทุกคนมีโอกาสค้นพบความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง

มาตรการดำเนินงาน

1. ผลักดันนโยบายการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้การสนับสนุนแก่สถานศึกษา ทั้งทางด้านวิชาการและทรัพยากรเพื่อดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของสถานศึกษาให้มีความร่มรื่น ปลอดภัยเหมาะแก่การเรียนรู้และพัฒนาการ
2. สนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมจัดกิจกรรมออกกำลังกายและกีฬาอย่างกว้างขวางและเป็นประจำ
3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมกลุ่ม สนใจกิจกรรม นันทนาการและกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ และความสามารถให้มีความหลากหลายสำหรับนักเรียน นักศึกษา

การพัฒนาการบริหารและการจัดการ

สาระสำคัญของแผน

มุ่งให้สถานศึกษาพัฒนาโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่อของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการให้มีระบบที่เหมาะสม มีการประสานงานเป็นเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่อของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ประสานสอดคล้องกันและร่วมมือกันดำเนินงานในระบบเครือข่าย
2. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่อในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนในเชิงวิชาการและงบประมาณตามความจำเป็น
3. ให้มีการประสานแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดระหว่างหน่วยงานในสังกัดของกระทรวงเพื่อขจัดปัญหาซ้ำซ้อนในทางปฏิบัติและหาข้อยุติที่เหมาะสมเกี่ยวกับงบประมาณและกลยุทธ์ในการทำงาน

มาตรการดำเนินการ

1. ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากรระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ ในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่ออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
2. ส่งเสริมให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการโดยเฉพาะในระดับกรมมีเจ้าหน้าที่หรือคณะบุคคลที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่อของสถานศึกษา หรือองค์กรในสังกัดของตนในฐานะศูนย์ข้อมูลเชิงบริหารและจัดการ เช่น การจัดทำทำเนียบวิทยากรและบุคลากร เป็นต้น
3. สนับสนุนให้มีการตรวจและติดตามงานป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดเป็นหนึ่งภารกิจการตรวจราชการและเยี่ยมเยียน นิเทศ ของกระทรวงศึกษาธิการ
4. สนับสนุนให้หน่วยงานที่รับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการมีงบประมาณเพื่อบริหารและจัดการตลอดจนพัฒนาระบบการประสานงานในเครือข่ายอย่างเพียงพอ

การพัฒนาบุคลากร

สาระสำคัญของแผน

มุ่งที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบาดของโรคติดต่อในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน

จัดการศึกษา และฝึกอบรมแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเป็น แกนนำในการดำเนินงานได้

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนสถานศึกษาทุกสังกัดมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมทำหน้าที่เป็นแกนนำการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. เผยแพร่ความรู้และข้อมูลมาตรการใหม่ๆ ในด้านการป้องกันแก้ไขยาเสพติดและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการป้องกัน
3. ส่งเสริมบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการป้องกันและวิทยาการของโครงการมีโอกาสได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ โดยทางตรงจากการร่วมประชุม สัมมนา และศึกษาดูงานทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

มาตรการดำเนินงาน

1. จัดอบรมวิทยากรแกนนำสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ
 2. จัดอบรมแกนนำเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้นำชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อเป็นกลไกสร้างความตระหนักในปัญหาและสร้างความสำนึกเกี่ยวกับการกิจที่จะต้องช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
 3. ส่งเสริมให้มีการประชุมสัมมนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตการศึกษาทั้ง 12 เขต และกรุงเทพฯ
 4. จัดหางบประมาณหรือทุนสนับสนุนให้วิทยากรหลัก และเจ้าหน้าที่แกนนำของสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการไปศึกษาดูงานต่างประเทศเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ตรง
 5. ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจและสวัสดิการแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
- การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด

สาระสำคัญของแผน

มุ่งเผยแพร่ความรู้และสร้างความตระหนักโดยอาศัยกลไกและสื่อชนิด ต่าง ๆ นอกเหนือจากการสอนและอบรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา มีโอกาสรับข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และการกระตุ้นเตือนบ่อย ๆ หรือเป็นประจำเกี่ยวกับปัญหาและพิษภัยที่เกิดจากการใช้และติดสารเสพติด ตลอดจนมีความรู้ในการป้องกันตนเองและสังคมจากปัญหาสารเสพติด
2. เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในชุมชนโดยอาศัยกลไกและสื่อชนิดอื่น

มาตรการดำเนินงาน

1. สนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับองค์กรในท้องถิ่น จัดกิจกรรมรณรงค์ตามโอกาสโดยให้นักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงออก
2. ส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการกุศล เพื่อป้องกันสารเสพติด การประกวดความสามารถต่าง ๆ และนิทรรศการ
3. ผลิตและพัฒนาสื่อการรณรงค์ที่ได้มาตรฐานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาและองค์กรต่าง ๆ

แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารควรถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการติดยาและสารเสพติดมิให้ตกไปสู่เยาวชน โดยยึดการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก การบริหารและการจัดการ การพัฒนาบุคลากร การรณรงค์ป้องกันสารเสพติดเพื่อสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ป้องกันเยาวชนไม่ให้ติดสารเสพติดทุกประเภท โดยอาศัยวิชาการทางการศึกษาและการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลให้เรียนรู้การป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากการสิ่งเสพติด

5. แนวทางป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษานั้น กระบวนการทางการศึกษานับเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้ให้แนวทางในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาโดยการมุ่งเน้นการอบรมปณิธานและการพัฒนาด้านจิตใจ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาในทางที่ผิด ซึ่งได้กำหนดไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การส่งเสริมความนับถือตนเอง (Self - esteem) คือ การส่งเสริมให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การให้บุคลากรและเยาวชนในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาด การประกวดคำขวัญ เรียงความ วาดภาพ การส่งเสริมจริยธรรม การจัดชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น

2. การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล (Achievement) คือ การส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จได้รับการยกย่อง ได้รับความรัก ความอบอุ่น ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน จัดบริการให้คำปรึกษาหรือเพื่อหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งเสริมประสบการณ์และทักษะให้แก่ผู้เรียน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการมาให้ความรู้ เป็นต้น

3. การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกมีจุดหมาย (Sense of purpose) คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีความสำนึกในค่าของมนุษย์ สร้างสรรค์เป้าหมายเกิดพลังที่จะผลักดันตนเองให้ไปสู่เป้าหมายนั้นโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งแนวทางปฏิบัติได้แก่ การกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามความเหมาะสม ส่งเสริมและปรับปรุงบุคลิกภาพโดยการจัดกิจกรรมในหลักสูตรและนอกหลักสูตรอย่างต่อเนื่องรวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลและจัดสวัสดิการสถานศึกษา เป็นต้น

4. การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความเคารพตนเองและผู้อื่น และเกียรติภูมิของบุคคล (Respect for self and others and individual dignity) คือ การส่งเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความเข้าใจ ความถนัดของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ความอดทน ความเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการให้ความยกย่องบุคคลอื่นซึ่งแนวทางปฏิบัติได้แก่ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ตลอดจนยกย่องคนที่ปฏิบัติดี ส่งเสริมและให้โอกาสแก่ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นหมู่คณะรวมทั้งฝึกให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยในสถานศึกษา เป็นต้น

5. การพัฒนาทักษะส่วนตัวและทักษะสังคม (Personal and social skills) คือ การฝึกฝนให้เกิดทักษะในการคิด การอ่าน การใช้เหตุผลและการช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีแนวทางการปฏิบัติ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นพร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะสังคม เช่น การฝึกพูดในที่ชุมชน เป็นต้น

6. การส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ (Employable skill) คือ การจัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ ให้แก่บุคคลเพื่อเป็นช่องทางในการดำรงชีวิตตามความสนใจและความถนัดส่วนบุคคลโดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดให้มีการบริการแนะแนวอาชีพ เช่น การฝึกฝนอบรมงาน การให้ความรู้ฝึกอบรม ขั้นตอนในการวางแผนอาชีพพัฒนาทักษะในการตัดสินใจการศึกษาความต้องการด้านอาชีพของชุมชนและการเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพ เป็นต้น

แนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาจึงได้เน้นการพัฒนาที่ “ตัวคน” และ “พฤติกรรมของคน” เป็นสำคัญการป้องกันยาเสพติดจึงควรยึดรูปแบบนี้เป็นหลักในการดำเนินงาน ส่วนรูปแบบอื่นนำมาใช้ในมาตรการปราบปราม มาตรการบำบัดรักษา ซึ่งเป็นส่วนเกื้อหนุนการป้องกันยาเสพติดทั้งสิ้น

6. การดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

คณะกรรมการป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งได้ดำเนินงานครบวงจรโดย

1. การบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับสารเสพติดไว้ในหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ
2. การจัดทำคู่มือ แนวการดำเนินงาน และหลักสูตรสำหรับการอบรมบุคลากรทางการศึกษาในระดับจังหวัด ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ รวมทั้งผู้ปกครอง
3. การนิเทศ ติดตามผลและวิจัยประเมินโครงการ
4. การดำเนินโครงการทดลองรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการแนะแนว (พื้นที่ทดลอง 4 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ขอนแก่น สงขลาและเชียงราย)
5. การจัดกิจกรรมเสริมการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อน
6. การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสารเสพติดแก่ผู้ช่วยผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมของสถานศึกษา
7. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้สวยงาม ร่มรื่น สะอาด สงบ เพื่อป้องกันการมั่วสุมของนักเรียน นักศึกษา

8. การจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการกลุ่มเพื่อช่วยลดแรงกดดันและความเครียดของนักเรียน นักศึกษาจากการแข่งขันทางการเรียน

9. การดูแลเอาใจใส่นักเรียน นักศึกษาของครูอาจารย์ด้วยการให้ความรักและความอบอุ่นอย่างใกล้ชิด หากรายใดมีความเสี่ยงสูงก็ให้มีการศึกษาเฉพาะกรณีเป็นพิเศษ

10. การรณรงค์และเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดแก่นักเรียน นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น ติดโปสเตอร์ในสถานศึกษา ประกวดเรียงความ ประกวดสุนทรพจน์ เป็นต้น

11. การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (ป.ป.ส. สาธารณสุข ตำรวจ) ตลอดจนองค์กรท้องถิ่น (เทศบาล สภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล) องค์กรเอกชน (สมาคม มูลนิธิ สโมสร ฯลฯ) ในท้องถิ่น รวมทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง

การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษานั้น จะต้องดำเนินงานครบวงจรทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การเฝ้าติดตาม การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงจะทำให้การดำเนินงานป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาเกิดผลในการปฏิบัติอย่างแท้จริง

7. โครงการโรงเรียนสีขาว

โครงการโรงเรียนสีขาวเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชุมพล ศิลปอาชา) ได้มอบให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล) เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานตามนโยบายและได้เริ่มต้นโครงการเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2541 ซึ่งเป็นวันคล้าย วันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการครบรอบ 106 ปี เพื่อเป็นสิริมงคลในการเริ่มต้นงานสำคัญ ในวันสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันปัญหาการติดสารเสพติดในโรงเรียน ทวีความรุนแรงมากขึ้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ประมาณการไว้ในปี 2536 ว่า จะมีเยาวชนในสถานศึกษาประมาณ 71,666 คน ติดสารเสพติด และกระทรวงศึกษาธิการ ประมาณการว่าในปี 2540 อาจมีเยาวชน ในสถานศึกษาติดสารเสพติดเพิ่มขึ้น ถึงประมาณกว่า 300,000 คน สถิติที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของผู้ติดสารเสพติดในสถานศึกษานี้ มีผลสำคัญ เนื่องจาก ความอ่อนแอของสถาบัน ครอบครัว ชุมชน และ

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม นอกจากปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาแล้ว ยังพบปัญหา อายุมุข สิ่งมอมเมา ได้แก่ สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท เป็นพฤติกรรมที่ต้องแก้ไขในกลุ่ม เด็กและเยาวชนด้วย มิฉะนั้นเยาวชนเหล่านี้จะเติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ซึ่งด้วยคุณภาพและตกเป็นภาระ ของสังคมต้องเข้าไปสงเคราะห์ ช่วยเหลือ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้สถานศึกษาปลอดสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะ วิวาท จนได้รับยกย่องว่าเป็นโรงเรียนสีขาว

2.2 เพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท ให้มีผลในเชิงปฏิบัติโดยเร็วและต่อเนื่อง

3. การดำเนินงานโครงการ

สถานการณ์ปัญหาจากสารเสพติด และอายุมุขในสถานศึกษาปัจจุบัน นับว่าอยู่ในขั้น รุนแรง และการแก้ไขปัญหามีความเกี่ยวเนื่องกับหน่วยงานต่างกระทรวง ทบวงกรม จึงต้องยกระดับโครง การโรงเรียนสีขาว โดยเฉพาะปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษาให้เป็นโครงการระดับชาติ โดยมี กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยประสานงานและรับผิดชอบโดยตรง โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน เกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ของการดำเนินงาน

กำหนดความคิดรวบยอดในแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน สถานศึกษา เป็นงานระดับชาติทำงานเป็นระบบครบวงจร สุขุม รอบคอบและตรงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เข้าถึงสาเหตุต้นตออย่างแท้จริง

3.2 แนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหา

3.2.1 แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ กล่าวคือ รากฐานของปัญหาคือ บ้าน ชุมชน และโรงเรียน จึงต้องแก้ไขโดยทำบ้านให้อบอุ่น ทำชุมชนให้น่าอยู่และทำโรงเรียนให้เป็นที่พักพิงของนักเรียน/ นักศึกษาและผู้ปกครอง

3.2.2 ใช้การแก้ปัญหาย่างชัดเจน โดยพิจารณาผู้ใช้สารเสพติด เด็กและเยาวชนที่ เป็นผู้หลงผิดโดยต้องกำหนดท่าทีในการรักษา เริ่มจากความรู้สึกละอายใจช่วยแก้ไขด้วยความละอายใจ อ่อน รอบคอบ รับผิดชอบ และให้โอกาสกลับคืนอย่างภาคภูมิใจ โดยพิจารณาให้ผู้ผลิต ผู้ค้าและผู้สนับสนุนให้

มีการค้าสารเสพติดเป็นอาชญากรรมทางสังคม จึงกำหนดท่าทีในการจัดการอย่างเด็ดขาดจริงจัง โดยไม่ลดหย่อน ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับความผิดชั่วร้ายนี้

3.3 ทำงานให้ครบวงจร

เนื่องจากปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ หลายองค์ประกอบจึงกำหนดให้สถานศึกษาต้องแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและครบวงจรโดยผลสำเร็จคือ โรงเรียนสีขาวจะปลอดจากสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนันและการทะเลาะวิวาท โดยมุ่งเน้นเรื่องการปลอดจากสารเสพติดก่อนเป็นอันดับแรก

3.4 แนวปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์

3.4.1 ขอความร่วมมือด้านวิชาการจากส่วนราชการและเอกชน ได้แก่

- คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ปปส.) สังกัด

สำนักนายกรัฐมนตรี

- ราชบัณฑิตยสถาน
- มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- ศูนย์พัฒนาเยาวชน (YPDC)
- องค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน
- สถาบันนโยบายสังคมและเศรษฐกิจ

3.4.2 การส่งเสริม

ส่งเสริมการดำเนินงานต่อต้านสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนันและการทะเลาะวิวาท ในวงกว้าง โดยมีหลักการเน้นความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน

3.4.3 การประสานงาน

- กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ประสานงาน และรับผิดชอบโดยตรง
- คณะกรรมการอำนวยการโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรี มีรองนายกรัฐมนตรี(นายปัจจุ เกษรทอง) เป็นประธาน ประกอบด้วย ส่วนราชการต่างๆ และองค์กรภาคเอกชน

- คณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมศักดิ์ ปรีศนันท์กุล) เป็นประธาน
- คณะที่ปรึกษาด้านแนวคิด โดยให้คำปรึกษา ด้านนโยบาย
- คณะทำงาน โดยมีผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน เพื่อเตรียมการขั้นต้น
- กรมและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยปฏิบัติในการดำเนินโครงการ

4. เป้าหมาย

4.1 เป้าหมายโครงการนำร่อง

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาวเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดแผนงานนำร่องขึ้นดังนี้

4.1.1 สร้างแบบจำลอง (Model) โครงการโรงเรียนสีขาว ในหน่วยพื้นฐาน (โรงเรียน) อย่างน้อย 6 แห่ง ตามพื้นที่ภูมิภาค และในส่วนกลางอย่างเต็มรูปแบบ ตามแนวคิดโครงการคือทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ตามยุทธศาสตร์ในสาระสำคัญของโครงการโรงเรียนสีขาว

4.1.2 นำแบบจำลองโครงการโรงเรียนสีขาวมาขยายผล ผลักดันสู่แผนงานของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างเป็นขั้นตอน

4.1.3 สร้างกระแสยอมรับจากสังคม เพื่อเป็นสภาพแวดล้อมสำคัญ ในการผลักดันโครงการโรงเรียนสีขาว สู่แผนงานปกติของส่วนราชการต่อไป โดยกำหนด โรงเรียนนำร่อง เพื่อสร้างแบบจำลองโครงการโรงเรียนสีขาวตามแนวคิดโครงการโรงเรียนสีขาวเต็มรูปแบบจำนวน 6 แห่ง และกำหนดเวลาในการประชุมชี้แจง ดังนี้ โรงเรียนกุนนธิรัฐธารามวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โรงเรียนโพธิ์ทองวิทยาลัย จังหวัดอ่างทอง โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดสงขลา โรงเรียนกันทรลักษณ์วิทยา จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออก (อ.เทค.) จังหวัดชลบุรี

5. ขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว

รายละเอียดการดำเนินงานโครงการโรงเรียนสีขาว

5.1 ประชุมชี้แจง/ทำความเข้าใจกิจกรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย

5.2 ฝึกอบรมครูอาสาสมัครและผู้นำนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง .

- 5.3 ประชุมทำความเข้าใจกับนักเรียนในโรงเรียน
- 5.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนสีขาว
- 5.5 ประเมินผลภาพรวมกิจกรรม ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย
- 5.6 การขยายผลกิจกรรม
- 5.7 การติดตามประเมินผล

6. การติดตามและประเมินผล

6.1 การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

โดยคณะทำงานระดับกระทรวง กรม เขต จังหวัดและอำเภอ โดยมีสำนักงานกิจกรรมพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

6.1.1 คณะทำงานวางแผนจัดกรอบการประเมิน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่ต้องการประเมิน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินในแต่ละด้าน

6.1.2 จัดเครื่องมือในการประเมิน

6.1.3 จัดทำแผนการประเมิน

6.1.4 ประชุมชี้แจง

6.1.5 ดำเนินงานติดตามประเมินผล และรายงานผลการประเมิน

6.1.6 นำเสนอรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับสถานศึกษา / อำเภอ / จังหวัด / เขต / กรม / กระทรวง

6.2 ประเมินคุณภาพการดำเนินงาน

6.2.1 วางแผนการประเมินร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2.2 จัดทำเครื่องมือการประเมิน หรือนำเครื่องมือการประเมินของกรมวิชาการ ไปดำเนินการประเมินในสถานศึกษาต่างๆ

6.2.3 ประมวลผลการประเมิน

6.2.4 จัดทำรายงานผลการประเมินให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระดับสถานศึกษา/ อำเภอ / จังหวัด / เขต / กรม / กระทรวง และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรเดช วงศ์บา (2524) ได้ศึกษาเรื่องมูลเหตุการติดยาเสพติดให้โทษของนักเรียนและ วิธีการป้องกันตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในเขตภาคเหนือ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในเขตภาคเหนือ จำนวน 160 คน ผลการศึกษาในเรื่องวิธีการ ป้องกันไม่ให้นักเรียนติดยาเสพติดให้โทษ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการป้องกันในแง่ การให้ การช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาในโรงเรียน การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนโดยเน้นเรื่องภัยของ ยาเสพติดให้โทษ และแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดในบทเรียนขณะที่สอนแต่ในเรื่องการบริหาร โรงเรียน การจัดกิจกรรมในโรงเรียน พบว่าทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนรัฐบาลกับทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนแตกต่างกัน ในเรื่องการพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานบำบัดรักษาผู้ป่วยจากยาเสพติดให้โทษ

สำหรับ ชาญ ชุ่มบุญชู (2526) ได้ศึกษาเรื่อง การป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครู จำนวน 517 คน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรครูมีทัศนะต่อการ ป้องกันที่เป็นจริง โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ แต่ถ้าการให้การศึกษาด้านความร่วมมือและด้านกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทัศนะต่อการป้องกันที่มุ่งหวังมีคะแนน เฉลี่ยรวมด้านการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือ ด้านกิจกรรมและด้านการประเมินผลอยู่ในระดับสูงผลการเปรียบเทียบทัศนะของครู กับทัศนะต่อการป้องกันที่มุ่งหวัง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนะต่อการป้องกันที่มุ่งหวังสูงกว่าทัศนะของครู

ส่วน ประไพศรี ช่อนกลิ่น และคณะ (2529) ได้ศึกษาเรื่องการหารูปแบบเพื่อแก้ไขปัญหา การใช้สารเสพติดของนักเรียนชั้น ม.1 - ม.3 ในสถานศึกษา 7 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบ สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ในสถานศึกษา 7 แห่ง จำนวน 5,998 คน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบของความร่วมมือในการแก้ปัญหการใช้สารเสพติดจากสถาบัน 3 แห่งคือ สถาบันการศึกษา สถาบันฝ่ายการบำบัดรักษาและสถาบันครอบครัว ลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ มีดังนี้ สถาบันฝ่ายการศึกษาและฝ่ายบำบัดรักษา ร่วมมือปรึกษากันคิดเครื่องมือใน การประเมินพฤติกรรมของนักเรียน จัดกิจกรรมในการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาร่วมกัน เช่น ร่วมกันพิจารณาในการแก้พฤติกรรมนักเรียน ติดตามสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่โรงเรียนและที่บ้าน พบปะพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เพื่อขอให้ผู้ปกครองยอมรับ พฤติกรรมของตนบางอย่างที่เป็นสาเหตุให้บุตรหลานไปใช้สารเสพติด และรับที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมนั้น

นอกจากนี้ ประไพศรี ชอนกลิ่น และคณะ (2532) ได้ศึกษาเรื่อง การป้องกันและควบคุม การใช้สารเสพติดในนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยม 6 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2530 โดยความร่วมมือจากสถาบันศึกษาและสถาบันครอบครัว โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการตรวจสอบภาพกับกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 1 - 3 ที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยม 6 แห่ง จำนวน 42 คน จังหวัดเชียงใหม่ และ บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน จำนวน 27 คน ผลการศึกษาพบว่า อัตราการใช้สารเสพติดของ นักเรียนประเภทสาระยะเหี้ยที่นิยมใช้ร่วมกันมากคือ กาว 3 เค้กกับแลคเกอร์ รองลงมาได้แก่ กาว 3 เค กับทินเนอร์ นักเรียนที่ใช้สารเสพติดเป็นเพศชายร้อยละร้อยละ อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 14-18 ปี การ เรียนอยู่ในระดับปานกลางและต่ำ บุตรคนโตและคนสุดท้ายมีโอกาสใช้สารเสพติดมากกว่าคนอื่นๆ สำหรับกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อป้องกันและ ควบคุมการใช้สารเสพติดได้ดำเนินการเป็นสองส่วน คือด้าน การป้องกันการใช้สารเสพติดและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาครอบครัว หลังจากการจัดกิจกรรมมีการ เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมหลายอย่างคือ หยุดสาระยะเหี้ย พฤติกรรมการเล่นการพนัน ก่อการทะเลาะวิวาท ดื่มสุรา เบียร์ ตามลำดับ

สำหรับ อำไพ สวัสดิพงษ์ (2533) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดใน โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ตามประเภทวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน ได้แก่ ช่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากครูผู้รับผิดชอบ งานด้านการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 233 คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนโดยเฉลี่ยมีการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง เช่น ในการจัดให้เรียนมีส่วนร่วมทางวิชาการทั้งในและนอกโรงเรียนในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด เช่น ตอบปัญหา ประกวดคำขวัญ ฯลฯ จัดให้มีส่วนร่วมในการผลิตเอกสารหรือสื่อการเรียน การสอนในการป้องกันยาเสพติดปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปาน กลางพิจารณาทางด้านพบว่า มีปัญหาด้านการให้ความรู้เรื่องยาเสพติด คือขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับ จัดนิทรรศการ สื่อที่ใช้ในการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดไม่เพียงพอ ขาดสื่อการสอนเรื่อง ยาเสพติด การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดโดยสอดแทรกกับวิชาที่เกี่ยวข้องยังทำได้น้อย ครูมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มี เวลาให้ความรู้เรื่องยาเสพติด ครูยังมีประสบการณ์ไม่เพียงพอเรื่อง การป้องกันยาเสพติด ครูไม่มี

ความรู้เพียงพอในการสอนเรื่องยาเสพติด และมีปัญหาด้านการจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการป้องกันยาเสพติด คือ ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรให้คำแนะนำสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา โดยเฉพาะขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมสุขภาพนักเรียนโดยตรง นอกจากนั้นผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีครูรับผิดชอบในการป้องกัน ยาเสพติดขึ้นเป็นการเฉพาะและควรเชิญวิทยากรจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับยาเสพติดมาให้ความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งจัดทำเอกสาร แผ่นพับ แผ่นปลิวแจกครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการจัดทำ ควรมีบริการแนะแนวในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ ควรตั้งกลุ่มหรือชมรมเพื่อต่อต้านยาเสพติด

ส่วน ปวีณา ศรีบุญ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 111 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่มีคณะกรรมการป้องกันยาเสพติด มีการวางแผนในการดำเนินงาน มีการนิเทศและประเมินผลการดำเนินงาน มีการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เรื่องยาเสพติด และมีการสำรวจการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ซึ่งพบว่ามีการใช้บุหรี่มากที่สุดรองลงมาคือ สารระเหย แอมเฟตามีน สุรา กัญชา และเฮโรอีน ตามลำดับ

2. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาในระดับ ปานกลาง ได้แก่ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด และประสบการณ์ของครูในเรื่องการป้องกันยาเสพติด

3. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดระหว่างโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า เป็นปัญหาไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การนำผลการนิเทศมาใช้ในการดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษเป็นปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

ในลักษณะที่คล้ายกัน ปัจจิมา พิตรสาร (2539) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคใต้ระหว่าง โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและ

ครูผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ๗ ละ 1 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 319 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีคณะกรรมการใน การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดมีการวางแผนการดำเนินงาน มีการนิเทศและประเมินผลการดำเนินงาน มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักเรียน ซึ่งพบว่าการสูบบุหรี่มากที่สุดรองลงมาคือ สารระเหย สุรา และกัญชา มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักเรียน มี การแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาเสพติดแก่นักเรียน

2. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาในระดับ ปานกลาง ได้แก่ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การได้รับ การนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติดและ การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เด็กติดยาเสพติด

3. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ พบว่าเป็นปัญหาแตกต่างกัน โดยในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

นอกจากนี้ นงคราญ ณรงค์ศักดิ์ (2541) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยส่งแบบสอบถามไปยัง ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารที่รับผิดชอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 84 คน ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ ยาเสพติดของนักเรียน พบว่ามีการใช้บุหรี่มากที่สุด รองลงมาคือ แอมเฟตามีน สารระเหย สุรา สาเหตุการแพร่ระบาด นักเรียนเกินครึ่งนำมาเสพในโรงเรียนโดยเฉพาะในห้องน้ำห้องส้วมมีการมั่วสุม มากที่สุด มีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดโดยการสอดแทรกความรู้และวิธีป้องกันยาเสพติดใน การเรียนการสอน มีการจัดป้ายประกาศข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีการ พัฒนาความรู้พื้นฐานการป้องกันยาเสพติดให้แก่บุคคลกรแกนนำนักเรียน มีการดำเนินการตาม นโยบายปฏิบัติการศึกษาด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมและ โครงสร้างให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และ พัฒนาการ มีการจัดกิจกรรมพัฒนาการแก่นักเรียนมีการดำเนินการป้องกันยาเสพติดร่วมกับ

หน่วยงานอื่น ๆ มีการนิเทศติดตามผลและส่วนใหญ่เมื่อพบนักเรียนใช้ยาเสพติดจะใช้วิธีการดักเตือนตลอดจนมีการจัดรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน

สำหรับปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนที่พบคือความเหมาะสมของสื่อในการให้ความรู้ การผลิตสื่อการเรียนการสอน สื่อเผยแพร่เพื่อรณรงค์ที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด งบประมาณในการดำเนินงานและการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เด็กติดยาเสพติด

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า โรงเรียนให้ความสนใจต่อปัญหาเสพติดในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดให้นักเรียน ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญกับการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมีการศึกษารูปแบบเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียน การประเมินผล การปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดและพบว่า การป้องกันยาเสพติดนั้นควรให้นักเรียน ผู้ปกครองและโรงเรียนมีส่วนร่วม การให้การศึกษาคือทางออกที่ดีที่สุดในการป้องกันยาเสพติด กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลมากกว่าความรู้และทัศนคติที่ได้รับ ส่วนปัญหาที่พบในการป้องกันยาเสพติดคือ การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา การได้รับการนิเทศงานป้องกันยาเสพติดจากศึกษานิเทศก์ การดูแลสถานที่ลับตาที่เอื้อต่อการเสพยาเสพติด การวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้เด็กติดยาเสพติด ตลอดจนประสบการณ์ของครูในการป้องกันยาเสพติด